

Kumla

Besiktning av kalkmåleri 2014-07-15

Gunnar Nordanskog & Eva Ringborg

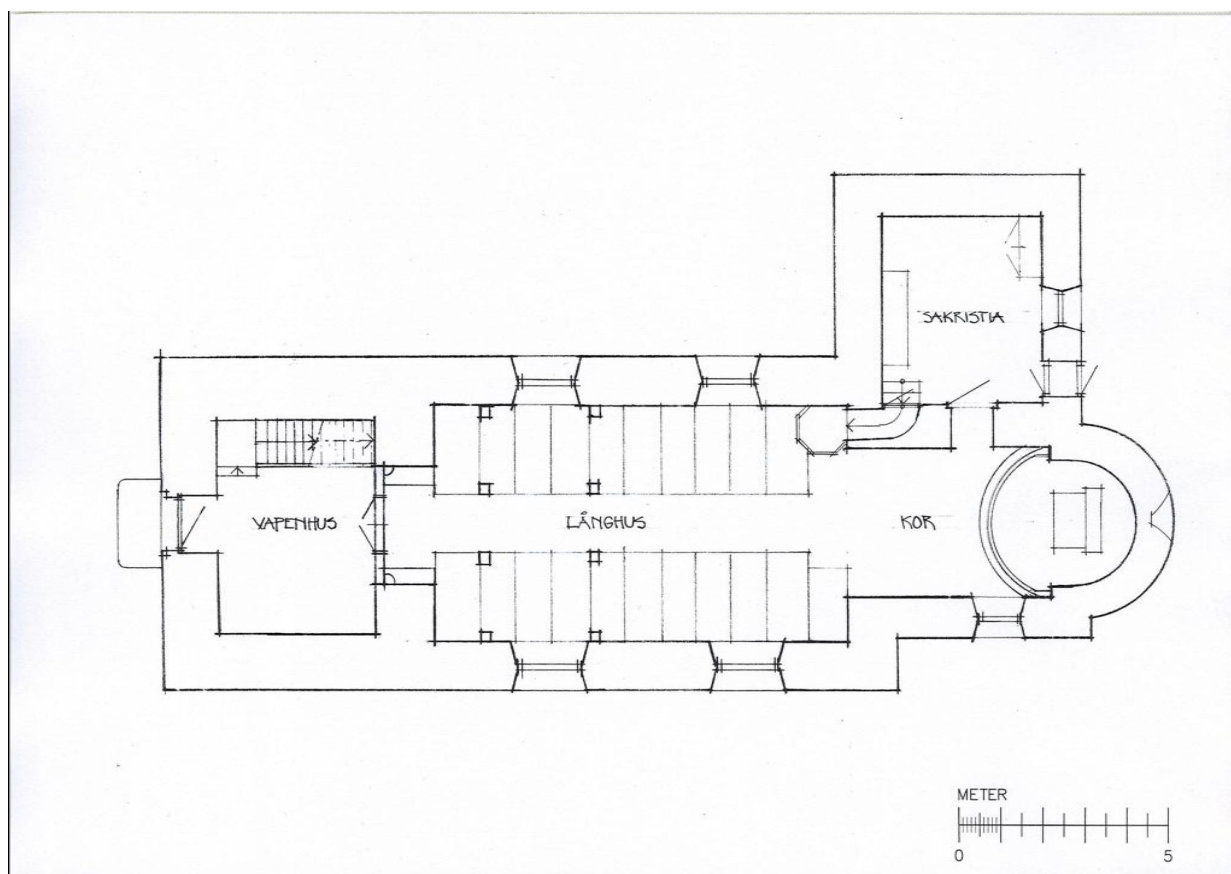

Bild 1: planritning, ur vård- och underhållsplan, ATRIO arkitektkontor 2005.

Sammanfattning

Kumla kyrka har haft senmedeltida valv med kalkmålningar. Av dessa finns vissa spår kvar på vinden över koret. Även målningar från 1700-talet finns bevarade ovanpå det senmedeltida måleriet. Putsen är sprucken och delvis helt lös, men eftersom den är djupt inbäddad i sågspån kommer den inte att skadas vidare så länge ingenting görs. Över sakristian finns även den utvändiga medeltida putsen bevarad.

Åtgärd: Ingen åtgärd föreslås, men vid varje arbete på kyrkans tak eller vind måste antikvarie kontaktas och stor försiktighet iakttas för att inte skada medeltida puts eller de medeltida delarna av takstolen.

Måleriet och byggnadshistorien

Kumla kyrka är uppförd under den romanska perioden, sannolikt 1100-talet. Den medeltida takstolen är i stort sett intakt överlånghuset, där även den dekorerad styrplanka finns bevarad, men löst liggande på takstolarnas bindbjälkar (bild 2).

Under senmedeltiden slogs valv i långhuset och kor. Kyrkan vitmenades kring mitten av 1700-talet, vilket av allt att döma innebar att ett nytt putslager slogs över det medeltida. Valven revs 1806 och ersattes av ett flackt tunnvalv av trä (Åkeson 2005). De enda synliga spåren av de medeltida valven finns idag på vinden över koret, där de sticker upp en liten bit över murkrönen (bild 3). På de avhuggna valvens insida finns två till tre lager puts, dels det senmedeltida med målad ribbdekor i blått och rött och med svarta konturer, dels 1700-talets puts, på södra sidan med dekor i form av en blå draperimålning. Måleriet är nästan helt täckt av grovt sågspån.

Bild 2: den romanska takstolen över långhuset. Den dekorerade styrplankan syns till vänster.

Bild 3: utsikt över korvinden. Överst i bild är passagen till absidvinden.

Bild 4: korvinden mot norr, det senmedeltida måleriet anas på ömse sidor om bindbjälken.

Bild 5: norra korväggen, öster om bindbjälken som syns på bild 4. Till vänster i bild syns ett stycke puts som är helt löst och vilar i sågspånet. Till höger syns den tunnare 1700-talsputsen som ligger över måleriet.

Bild 6: södra korväggen, med en lite större del av det medeltida valvet bevarat. Den blå cirkeln till vänster utgör toppen på draperimålningen från 1700-talet, en liten bit ner i sågspånet knyts det blå draperiet samman av ett gulfärgat tåg.

Bild 7: södra korväggen, öster om bindbjälken med detalj av draperimålningen. Bakom denna syns den medeltida putsen.

Bild 8: södra korväggen, väster om bindbjälken. Här är tre lager puts bevarade.

Övrigt

Sakristian är av allt att döma tillkommen under senmedeltiden. Vinden över denna sakristia är åtkomlig dels genom en taklucka nedifrån, dels genom en genombrytning av taktronen från korvinden. Passagen ut är riskabel för korets kalkmåleri, men härifrån kan man se den välbevarade utvändiga medeltidsputsen på långhusets nordöstra gavel och korets norra vägg (bild 9-10). Denna puts är mycket bevarandevärd.

Bild 9: Långhusets östvägg med delvis bevarad puts, sedd från sakristievinden. Till vänster i bild den bevarade romanska taktrönen över koret.

Bild 10: utsidan av korets nordvägg, sedd uppifrån. Den medeltida putsen är i stort sett intakt.

Rapport sammanställd av Gunnar Nordanskog 2014-07-16. Granskad av Eva Ringborg

Källor

ATRIO arkitektkontor, Västervik 2005: Kumla kyrka. Vård- och underhållsplan.

Åkeson, J 2005: *Kumla kyrka. Kulturhistorisk inventering*. Östergötlands länsmuseum.

Peterson, S 2003: *Kalkmåleriinventering*, Linköpings stift.